

LO GERONÉS

SETMANARI PORTA-VEU DEL "CENTRE CATALANISTA DE GERONA Y SA COMARCA,"

PREUS DE SUSCRIPCIO

Gerona	1	pesseta trimestre
Fora	1'25	id. id.
Extranger... ..	1'50	id. id.
Un número, 10 céntims		

Administració y Redacció

SABATERIA-VELLA 2 1.er

ANUNCIS Y COMUNICATS

Preus convencionals

De tots los llibres, folletos, etc., que s' remetin á la Redacció, se 'n donará compte en lo Setmanari.

Any 1.er

Dissapte, 1.er de Setembre de 1894.

Núm. 22.

SECCIÓ GENERAL ELECCIONS.

May los partits en general havian donat tantes mostres de la seua impotencia en la nostra provincia, com aquesta vegada ab motiu de les próximas eleccions de diputats provincials.

Tothom sab qu' aquí los únics que tenen adeptes, los únics que tenen conviccions polítiques y fé en lo pervindre, son los partits extréms: los carlins y 'ls republicans. Pero, fins aquestos, d' un quant temps ençá, han perdut molt de terreno. Los primers, ab lo desprendiment dels integristes y ab la divisió més ó menys palesa, pero real y efectiva, entre elements d' acció y elements de propaganda pacífica. Los segons, per son fraccionament en tants grupos com personatges ab pretensió de gefes figuran en lo Centre de la nació: essent digne d' observarse que 'ls dos únics grupos qu' aquí tenen alguna importancia, los possibilistes y 'ls federals, s' avorrexen coralment, distintintse aquells per l' afició qu' han demostrat sempre d' entendre's ab los monárquichs fusionistes, sobre tot quant fentho han pogut perjudicar als federals.

Hi ha, además, una gran massa indiferent, composta en sa quasi totalitat, de tímorats y egoistes; los quins ó no s' mouhen pera res ó buscan solzament estar bé ab lo qui mana ó ab lo qui 'ls hi pot fer mal; massa en la qui fan llenya los partits governants.

Aquestos se componen dels residuos dels antichs partits moderat y progressista, d' algún qu' altre element jove que desitja figurar ó conserva les tradicions de familia y d' un axám de vividors atrevits que fan política práctica. Se conéxen ab lo nom de fusionistes y conservadors, pero aquesta distinció es sols aparent, en principis y en medis de govern tots son lo mateix; en general de principis no 'n tenen cap y sos medis de govern se reduhexen á anar tirant y á gosar del poder ó del pressupósit. Per axó, com lo que s' disputa es l' influencia y l' predomini y tothom mira principalment per ell, ab tot y esser poch, no s' entenen: los fusionistes se repartexen en quintanistes, fabristes, herreristes y rouristes segons es lo nom de son cap de colla; y los conservadors en robertistes, campistes, ruizistes, etc. Lo millor del cas es que los del un y l' altre bando s' unexen quasi sempre pera combatre á les altres fraccions de son mateix partit. Axí, avuy, los quintanistes, fabristes y robertistes marxan units y 'ls hi fan la contra los herreristes, y campistes. Los rouristes tenen un peu á cada marge.

Tots ells plegats, sense l' manubri ó la possessió del poder no farían ni un sol diputat; la massa indiferent son los seus correligionaris. La proba está en que cap de ells gosa presentar candidatura quan no está en lo candelero. Axí, al present, no 'n presentan los conservadors y en les eleccions passades no 'n presentaren los fusionistes. Si algun ne surt ó algun ne sura, será en virtut de pacte ó componenda, com per exemple are un representant del Marqués de Robert qu' anirá á la candidatura ministerial protegit per En Quintana y per los fabristes.

D' aquest joch de comparses y comarses, resulta que qui fa los diputats no es lo pays y que en la designació d' aquestos no s' busca l' aptitud, les condicions que requereix lo desempenyo del càrrech, ni sisquera la conveniencia política y utilitat del partit, sino que s' busca la adhesió á un cap de colla determinat, la docilitat de carácter y la conveniencia personal.

Es inútil que 'ls Comités ho vulguin d' altre manera, al present los comités están arreconats com lo morrió y l' himne de Riego. Lo partit es lo de ménos; lo demés es que figuri en la candidatura un representant del Sr. Quintana, un representant del Sr. Robert y un representant del Sr. Roure, en que 'l partit fusionista no 'ls conegui com á correligionaris. Si algún 'ls hi ha de fer la guerra no será

de segur lo Comité, serán los herreristes, serán los campistes, serán los ruizistes qu' apoyarán á qualsevol. en que sia republicá ó carlí pera derrotarlos.

Donades aquestes circunstancias quí dubta de que si 'ls carlins ó 'ls republicans estiguessen units y treballassen ab té se 'n emportarian la victoria? Pero, ja ho hem dit, encara que sien los únics partits ab forza en lo pays, han perdut també molt de terreno y l' egoisme y les ambicions personals los rosegan y poch á poch van descomponentlos.

Los carlins, si guanyan, será ab l' ajuda d' algú com los herreristes, que quasi tenen l' obligació d' apoyarlos.

Los republicans, ó no presentan candidatura, com los federals á pesar d' esser los més; ó se contentan com los possibilistes á disputar la minoria, potser en la confiansa de que 'ls qu' avuy governan los hi donguin á última hora un cop de má, ja que als fusionistes te d' esselshi sempre molt més agradable que guanyi un possibilista que un carlí, dels possibilistes están acostumats á ferne sempre lo que 'n volen, y per alguna cosa han dexat lliure lo quart puesto.

Y.

Estudi sobre les societats cooperatives

(Continuació.)

CAPÍTOL SEGÓN

Utilitat de les societats cooperatives

Utilitat de les societats cooperatives en l' ordre social. — Utilitat en l' ordre económic. — Utilitat en l' ordre moral. — Utilitat en l' ordre polítich.

Sens dexar de conéixer que s' ha exagerat molt per part d' alguns economistes entusiastes de les societats cooperatives, qu' han arribat á presentarles com l' universal remey pera tots los mals qu' afligexen á la societat present, hem de convenir que son us racional, circumscribit á un just medi, ofereix una solució molt més positiva á certs problemes, que la que poden donalsi totes les lleys represives y totes les disertacions dels moralistes. No creurho axí seria lo mateix que cloure 'ls ulls davant l' evidéncia dels fets. Basta estudiar lo desenrotllo á que han arribat en algunes nacions, pera portar á l' ànim la més ferma convicció de sa immensa utilitat en los distints ordres social, económic, moral y polítich.

Los estadístiques de l' antiga societat *Equitables traders* de Rochdale, justifican com, ab una suscripció de dos penichs, lográ en poch temps reunir un capital de 14 milions, fent negocis per la quantitat de 155 milions y guanyant en deu anys la suma de 12.130.000 rals. Lo primer magatzém de queviures s' ha successivament transformat ab onze magatzéms, varies carniceries, fleques, obradors de sastre y de sabater, fábriques de filats y texits de cotó y de llana, farinares, cases propietat dels socis, escoles, biblioteques y sales de lectura. (1) Més pròxims son los avensos fets, entre altres per la *Wholesale society* de Manchester que en poch temps ha centuplicat ses ganancias, per manera qu' avuy compta ab grans magatzéms y bazars ahont s' hi troban tot lo que 'ls obrers poden necessitar, fábriques de calsat, farinares y barcos pera l' importació de fruyts europeus.

Exes lleugeres indicacions, d' entre 'ls molts exemples que podríem citar, son sufficients pera que s' comprenja la magnitud y trascendencia dels beneficis obtinguts ab les societats cooperatives formades principalment d' obrers als qui han llibertat de l' inseguretad d' un treball mal retribuít y pel mateix de la miseria.

Los progressos de l' industria moderna, l' us cada die més estés de les màquines, l' organizació d' exes grans empreses anónimes, que ab desmesurada set de riqueses han perdut de vista l' interés moral y públich substituint lo treball ab les jugades de *Bolsa*, y ses deplorables conseqüencies, la desaparició del petit comerç, y de la petita industria, la ruina dels artesans convertits en jornaleros á sóu dels grans industrials; han creat lo proletari com una nova forma del modern pauperisme. No hi ha cap tractadista qu' hagi dexat de proposar algun re-

(1) History of co operation in Rochdale—Jacob—Londón.

mei, ni cap govern que no hagi dictat lleys y reglaments. Pero, malgrat los remeys més ó menys heróichs, malgrat les lleys més ó menys inútils, absurdes ó arbitrarias, lo mal hi es y, lluny d' estinguirse, aumenta tots los dies en alarmants proporcions. Si á alguna part lo pauperisme ó lo proletariat están á punt de desaparéixer es allí ahont la societat s' ha fet càrrech de que 'ls problemes socials necessitan pera resoldres medis materials y ha procurat donar treball, inteligencia, abnegació.

Al sentar que les societats cooperatives han tret de la miseria á milions d' obrers, no enteném resoldre lo problema del pauperisme, sino que, ab la vista fixa en la realitat y en los fets, senyalém sa utilitat en l' ordre social, com una de les diferentes institucions que en primer terme han contribuít á resoldre. Efectivament, per medi de les associacions los treballadors han reunit sumes immenses, que en molts casos se comptan per milions; forts ab aquestes reserves han aumentat los preus de sos salaris y obtingut disminució d' hores de treball, procurantse axí sa regeneració, donchs disposant de més temps s' han instruít y recobrat la dignitat que perderen ab l' abjecció y l' indigencia.

Ni un sol treballador associat ha tingut d' acudir á la caritat; en ses botigues menjan y s' vestexen ab géneros de la millor qualitat, s' acaban los perniciosos efectes de la adulteració dels productes, se posa terme al frau y á los quiebres originades pel sistema de comprar á crédito, puig les compres se fan al comptat, y lo que val més que tot es que poch á poch van cambiant sa condició de proletaris ab la de propietaris sense per axó dexar d' ésser obrers.

Les lluytes entre 'l capital y 'l treball, que caracterizan l' actual régimen económic fundat en l' aislament, desaparexen també en la societat cooperativa, puig l' obrer treballa en ses fábriques propies y en sos tallers, ajuntantse axí les dos qualitats de treballador y capitalista.

L' utilitat de les societats cooperatives en l' ordre económic podém sintetizarla en l' estensió del crédito, aument del consúm y desenrotllo de la producció.

Basta recordar que l' fonament y la força d' aquestes comunitats consisteix en haver substituít lo crédito personal al crédito real. Los serveys immensos que 'ls banchs populars han fet á milers de treballadors y la necessitat en que s' veuhen aquestos de son concurs y de sos préstams, justifican lo desenrotllo qu' han lograt en moltes nacions. A Alemania los banchs populars han anticipat á sos membres més de tres mil milions de marchs. Los dinou banchs populars que funcionavan á Bélgica l' any 1886, tenian uns 2.000 associats y 3.000.000 de franchs en concepte d' entradas, essent sa cartera de 2.379.000 franchs. A Inglaterra hi ha uns 396 banchs d' aquesta naturalesa, que tenen un capital de 8 milions y contan ab 34.000 membres. Aquestos datos son sufficients pera demostrar lo poderós impuls donat al crédito, estenen sos beneficis á milions de persones, á quines s' ha tret de la miseria y de les urpes de l' usura.

La repartició de les ganancias entre un nombre tant considerable d' associats aumenta necessariament lo consúm y, per conseqüencia, activa la producció, donchs es evident que consumen més mil families obreres que s' repartexen deu milions de ganancias, que no la familia d' un capitalista que guanyi vint milions.

Totes les industries son aptes pera esser explotades per medi de la cooperació y es interessant veure com al mateix temps que la producció aumenta, los productes han millorat notablement. En efecte, res agullona tant al home pera 'l treball, com l' esperança de ser recompensats sos esforços y son talent ab justa mesura. Merçes á ayal organizació los obrers han treballat en sos propis establiments, s' han convertit ab amos de sos productes, y desveltantselshi l' estimul de l' interés personal, han obtingut productes més perfets y ben acabats, superiors als que surten de les fábriques ahont treballan obrers asalariats.

En l' ordre moral, la práctica de les societats cooperatives es una manifestació dels sentiments afectius gravats en lo cor de l' home.

La societat es pera l' home com una segona creació pera realisar tot quant la seua naturalesa li demana. En

ella troba son complement, enrobustintse y perfeccionantse ab les forces de sos semblants, obehint les lleys eterne de l'atracció dels sers morals, al deber, que no es coacció, sino llibertat reflexiva, conscient, correlativa del dret. La societat, donchs, no pot existir sense un fi moral y racional, sense combinació de forces y activitats, sense llibertat.

Les associacions cooperatives son l'expressió més perfecta d'aquestos principis aplicats al ordre econòmic.

Un dels cárrechs més grossos que s'han fet contra l'aïslament apoderat de l'ordre industrial, es lo menyspreu del home moral á qui considera esclúsivament com una màquina de producció. La pràctica del principi d'associació en lo treball y en lo consúm, ha dignificat al obrer, trayentlo d'aquest estat humiliant y tornantli sa dignitat d'home; lluny de ferli avorrir lo treball y d'embutirlo ab la borratxera, lo joeh y altres vicis, ha morigerat ses costums y li ha fet contraure hàbits de sobrietat y temperansa. L'estalvi, quo s'una virtut moral en quant limita los goigs presents en mira del bé futur, s'ha arreilat d'aytal manera, en virtut d'exes associacions, que la majoria l' soportan sense ni donarse compte del sacrifici qu' imposa.

Ab una paraula, lo treball més productiu y racional, que no mimva les forces del cos ni del esperit, l'esperança d'un pervindre millor y segur, l'augment de l'illustració en les classes obreres; s'han traduht en tants beneficis de l'ordre moral que be podém sintetisarlos, dihent: que les societats cooperatives son la fórmula més perfecta del progrés moral de la classe trevalladora.

En l'ordre polítich, una preocupació bastant generalizada feu creure durant molt temps que la pràctica de principi d'associació aplicat al treball y al consúm constituia un perill para la societat y un instrument de lluyta que podian brandar los enemichs de les institucions, convertint les reunions obreres en cosos polítichs. Los fets s'han enoarregat de desvanéixer aquestos temors.

Véjis l'história de les societats cooperatives ingleses. Fins á l'any 1844 les classes obreres d'Inglaterra foren les més ignorants y tumultuosas d'Europa: se conta que ls propietaris y ls industrials veyen tot sovint cremats y saquejats sos establiments y totes las més brutals tropelies contra la propietat y la seguritat personal se succehien ab espantable freqüencia. Desde aquell'a data, en que s' proclamá lo principi de la llibertat de reunió y d'associació, les classes trevalladores d'Inglaterra han fundat gran nombre de companyies de socorros, de producció y de consúm, y ha sigut tant radical lo cambi en elles operat que no solzament han dexat d'esser una amensassa constant de la societat, sino que s'han convertit en los més fermes puntals de l'ordre y de la tranquililitat pública.

Recordis que les societats cooperatives transforman l'obrer á sóu en obrer propietari, per quin motiu, ningú pot estar més interessat qu' ell en l'estabilitat de l'ordre públich, que es la primera condició para l' desenrotllo del comerç y de la industria.

Además d'aquets beneficiosos resultats que justifican la conveniencia de l'institució qu'estudiém, podém anyadirhi en l'ordre polítich lo fet no menys important de que les classes obreres, regenerades per l'associació, han entrat á pendre part en la gestió dels negocis públichs.

Una de les més deplorables conseqüencies dels antichs errors econòmichs es l' haver fet creure als obrers que la política, com l'instrucció y com la moralitat no te res que veure ab son estat material. Sia'ns permesa la digressió de copiar un paragraf de la celebrada escriptura espanyola Concepció Arenal, que descriu los efectos de la política corrompuda, de l'immoralitat y de l'ignorancia en la sort de la classe obrera:

«Li arrencarán lo fill que no devia esser soldat, encarrirán lo pá que menja, la carn que no pot menjar, les robes y calsat que no pot comprar, la casa inhabitable qu' ocupa, que deuria atraurel y l' rebutja; la política corrompuda y corruptora, la immoralitat y la ignorancia li negarán justícia sempre que la demani contra ls que tingan més diner ó més influencia, y s' veurá empressonat per una senzilla sospita, mientras los grans criminals es purnan ab lo fanch de sos cotxes la cara plorosa de la seua muller y ls parrachs de la seua filla que la miseria porta á la prostitució (1); la política corrompuda y corruptora y la immoralitat y la ignorancia l'arrastrarán á la competència com á una fera lliure, li privarán lo treball ó disminuirán son rendiments ab desproporcionats tributs; lo voltarán de tentacions ab l'exemple de fraus lucratius y sans cástich, y quan, víctima d'un treball perillós ó malsá, cayga malalt, ferit ó mort, l'indemnisará ab un triat lilit d'un trist hospital, si n' hi ha, ab la fossa comú, ó ab l'ignominia de la mendicitat.» Tots aquestos vicis son una trista veritat de que se n'veuhen molt sovint exemples en nostra Societat moderna regida per l'ideal egoista de l'individualisme. Entre l'individu y l'estat res ó quasi res hi ha. L'esperit d'associació y l'sentiment de fraternitat están cridats á omplir aquest buyt espantable.

Proclamém, donchs, les excellencies de totes les institucions que, com les societats cooperatives, marcan una reacció saludable envers la fraternitat de tots los homens,

(1) Histórich.

y l'exemple d'altrés nacions més afortunades, trobi en nostra patria imitadors que s'encarreguin d'estendre y propagar les ventatges de l'associació en lo treball y l'consúm, font inestroncable de riquesa, instrucció, moralitat, ordre, llibertat, grandosa y prosperitat de les nacions.

Joseph Loperena y Romá.

(Continuará.)

CRÓNICA

EXTRANGER

Res de nou ni d'important ha ocorregut en lo teatro de la guerra xino-japonesa, á no ser algunas escaramuzes que hi ha hagut entre les avanzades dels exércits beligerants en lo territori de Corea. La esquadra xina del Nort s'ha concentrat en Wei-hai-Wei, mientras que la japonesa continúa, sense empèndrer noves operacions, en lo golf de Petxil'. Les forces de terra que tenen los japonesos están preparant son moviment de concentració al objecte d' avansar combinades envers Peking. Han desembarcat per medi de barcasses y pontons en les riberes del riu *Amarillo* uns 20,000 japonesos de totes armes. Aqueix riu constitueix la frontera entre Xina y Corea. Sembla que ls japonesos tenen lo plan de trencar la retirada dels xinos é impedir les comunicacions y lo pas de viures y material de guerra á les forces que componen la vanguardia xina en lo regne de Corea.

—Lo comte de París se troba en estat gravissim y se diu que ls metjes desconfian de salvarlo, donchs ha entrat en un estat agónich. Los monárquichs están reunintse, convocats per los queses del partit, para acordar la conducta que deuen seguir á la mort del comte.

—L'esperit elevat del Sumo Pontífice Lleó XIII s'ha fixat en un assumpte de suma importancia, la oratoria sagrada, que s'ha desviat de son verdader objectiu. Lo Papa vol que desapareixin de la trona les oracions pomposes que tractan d'assumptos més especulatius que pràctichs, més profans que religiosos, que tenen camp més adequat en la premsa y en les academias. No s' reixan en absolut les conferencies; en certes circumstancies y per certs auditoris son molt convenientes. La carta circular del Papa tracta ab gran lluhiment aquest assumpte.

—S'ha celebrat un meeting móstruo contra la Càmara dels Lords de la Gran Bretanya. Se caloula que ls manifestants eran uns 60,000 acompanyats de cent bandes de música y portavan més de cinch centes banderes. Los manifestants demanaren que sia abolida immediatament la Càmara dels Lords, per ser de caràcter hereditari, inútil y perjudicial als interessos del país.

ESPANYA

Lo Sr. Sagasta ha marxat á Avila d'ahont después anirà á S. Sebastián, quedant morta per are la política. Los periódichs s'entenen en lo que diu aquest y lo que fa aquell; pero res possitiu que tinga transcendencia. L'únic qu'han aclarit es que l'marquès de Cerralbo continúa al front dels carlins y que si l'subsecretari de Marina dimiteix, no dimitirà l'ministre, en que no s'pugan fer les maniobres navals projectades per falta de barcos servibles.

Un fort temporal ha acabat d'arruhinar les comarques d'Aragó y bona part de Castella la Nova; de manca que s'oreu molt difícil que s'hi pugan fer efectives les contribucions.

CATALUNYA

La ciutat de Tarragona s'prepara á celebrar ab lo major esplendor lo quart Congrés Católich espanyol. Lo Cabildo de la Seu está restaurant diferents capelles y altres elements d'aquell magnífich temple; l'ajuntament ha nomenat una comisió anomenada del Congrés Católich, que tracta d'organizar extraordinaries festes, y fins los propietaris renovan lo decorat de les fatxades, perquè la ciutat presente millor aspecte.

Tots los diaris de Barcelona s'ocupan aquestos dies de la conversió del furios anarquista Jaume Salvador, autor del crim espantós del Liceo y condemnat á la última pena per la Audiencia de la capital del principat. S'atribueix la repentina mudansa de Salvador á la lectura de les obres del filosofh vigatà D. Jaume Balmes. Deu vulla que perseveri fins á última hora en sos propòsits y actes de pietat y que servessa de profitosa ensenyansa á sos companys esgarriats la nova conducta del decidit anarquista.

NOTICIES

Oficials.

—Butlletí oficial del 27 d'Agost.—Avis de la Empresa Arrendataria de les cédules fent públich que queda exposat per terme de 15 dies en les Oficines de la empresa, Progrés,—12,—pral., lo padró de cédulas de la Capital corresponent al actual any econòmic. Comensant á correr lo terme fixat lo die 28 d'Agost.

—Ajuntament.—(Sessió de segona convocatoria del die 29 d'Agost.)—Presidida per lo primer tinent d'Arcalde y ab assistència de 7 regidors se obri la sessió llegintse l'acta de la antecedent que fou aprobada y firmada. Acte seguit se prengueren los següents acorts: Aprobar la distribució de fondos para l'próxim mes de Setembre.

A proposta del Director Jefe de la Companyia de bombers y de conformitat al informe de la Comisió Central, se feren los nomenaments de les persones qu'han de cobrir les vacants ocorregudes en dit Cos.

Comprar una trompeta y un pargall de ferro, aquest para completar l'escola de salvament, tot para aquella Companyia.

Adquirir para l'Jutge municipal los Llibres destinats al Registre Civil.

Concedir lo Teatro á D. Romuald Zubielqui, para la vinent temporada de tardor, para donarhi setze funcions d'òpera com á *mínimum* y vint de sarsuela, desde l'die 20 d'Octubre al 6 del próxim Janer, ab determinades condicions.

Se procedí al sorteig para omplir les vacants de la Junta municipal produhides per residir fora la ciutat D. Joseph Falgueras, D. Miquel Vendrell, D. Esteve Serinyá y D. Anton Bellsolá, per esser empleat del municipi D. Joan Oliveros y Forment y per haverse escusat per estat D. Pere Terrades; resultant elegits para substituirlos D. Ramón Duch Cortina, D. Francisco Casanovas, D. Manel Catalá, D. Frederich Clará y D. Lluís Roig y Camós de la secció primera, y D. Manel Liach de la secció segona.

Lo Sr. Salvat manifestá que protestaba contra la recepció del empèdrat del carrer Nou, per la forma com s'ha fet y per no reunir les condicions degudes, donchs si han empleat molts carreus rebutjats per la Comisió receptora, la caixa s'ha omplert ab sorra sense passar y los encarregats de la colocació desconexien per complert son ofici.

Lo Sr. Garriga preguntá si la Comisió de Foment havia practicat la recepció de dit adoquinat, á lo que respongué la presidencia, que aquesta recepció no procedia per haverse fet les obres per administració.

Lo Sr. Salvat preguntá si la Presidencia tenia conexement del preu en que s'havia ajustat la colocació dels carreus, responent aquesta que ignorava dit detall.

Y s'aixecá la sessió.

—Fem nostres les següents ratlles, que publica *La Renaixensa*:

«Segons llegim en los periódichs mallorquins, ha mort á Soller, víctima de tan curta com terrible malaltia, lo celebrat poeta catalá y mestre en Gay Saber don J. Lluís Pons y Gallarza. Poeta de bona sava, deixa un aplech de poesias d'aquellas que acreditan á una literatura y li aseguran lo respecte dels estranys ab l'amor dels propis. Sas aficions regionalistas quedan ben manifestadas en sas composicions *La llar y La mantanya catalana*. Fou diversas vegadas Mantenedor dels Jochs Florals, comensant per l'any de sa restauració, y president duas vegadas del Consistori, llegint en tals ocasions en la poética festa dos discursos tan plens de sana doctrina literaria, com d'ardent amor al país. Tota sa vida la ha dedicada al cultiu de las lletres, dedicantse, además de la poesia, á investigacions y estudis crítichs per demés estimables. Nasqué l'senyor Pons y Gallarza á Sant Andreu de Palomar lo dia 24 d'Agost de 1823 y residia en las Istas Balears desde 1849 en que guanyá per oposició la càtedra de Retórica y Poética del Institut de Palma. Home, además de singulars condicions personals, contava ab extensissimas relacions filias de la més entusiasta simpatía.

Descansi en pau l'ilustre poeta, mientras que Catalunya plora sa pèrdua en companyia de sa familia.»

—En lo darrer número de *El Distrito*, de Palafrugell, se publicá un escrit contra un company nostre de redacció, qual reputació literaria, sólidament assentada, no farà remoure gens ni mica aquella diatriba indecent, deguda á un escriptor del gèneru cursi. Nostre bon amic sabrá despreciarla, com ho haurán fet totes les persones que hi hajan passat los ulls.

—Nos escrihuen de Sta. Coloma que l'mercat darrer fou petit y lo primer en que sortiren vellanes de l'any. Que la virám anava molt barato, fentne la gent provisó para la próxima festa mayor que sembla s'prepara moxa degut á lo qu'escazejan los quartos.

—A l'últim ha vist la llum la candidatura Quintana-Robert-Roure, que s'la oficial en lo districte de Gerona: los encasillats son: D. Joseph Gruart, D. Joan Ferrer y Boada y D. Narcís Rigau.

La candidatura carlista la componen: D. Enrich Huguet y Pagés, D. Joaquim Calm y Gruart y D. Miquel Bonmatí de Cendra.

Los possibilistes presentan á D. Bonaventura Carreras.

En lo districte d'Olot la candidatura oficial la forman: D. Joseph Brandia y Fortuny, D. Mariano Bassols y Prim y D. Joan Montsalvatge y Fosas.

Los carlins presentan á D. Miquel Verdaguer y Vila.

Los silvelistes á D. Joseph Puig.

Y encare s'parla d'algun altre.

Demá se reunirá la Junta provincial del cens electoral, para la proclamació de candidats y designació d'inter-ventors.

Endevant les atxes y viva la sinceritat electoral!

—S'anuncia la celebració á Saragossa, la vinenta tardor, d'uns Jochs Florals, que serán los primers que celebri dita Ciutat. Sembla que hi ha ofert; molts premis y que serán presidits per nostre illustre paísá D. Victor Balaguer.

—Nostre volgut amic D. Miquel Blay, llorejat escultor olotí, ha guanyat un nou premi en la Exposició de Bilbao per sa obra titulada *Margheritina*.

—Dijous se celebraren en la iglesia dels Dolors los funerals para la senyoreta D.ª Maria Collell y Pujol, que morí lo die primer d'Agost; la concurrencia fou numerosa, testimoni de les bones recordanses que deixá la difunta, (q. e. p. d.).

—Segons llegim en un periódich local, desde dilluns prop passat, y per lo terme de quinze dies, se troba exposat al públich en lo pis que ocupa la empresa arrendataria de cédulas personals, lo padró que ha de regir en lo present any econòmic. Cal donchs que tothom s'espavili y acudi al local de la arrendataria á véuer qué han fet eixos senyors, donchs d'altra manera seria fácil que s'fes llenya ab los adormits.

—Les gales de la vila d'Anglés, que tindrán lloch demá y dilluns próxims, prometèn ser molt lluhides. Hi ha contractades les orquestes de Molins de Rey, de Santa Coloma de Farnés y una de les de Cassá de la Selva; hi haurá tres embalsats, il-luminats ab lum eléctrica; aixis mateix s'illuminarán alguns carrers, proporcionant lo fuyt lo fabricant Sr. Muntadas.

—Hem tingut ocasió de veure l'passeig de Sant Salvador que l'Ajuntament de Sta. Coloma de Farnés está construhint, y á la veritat no trobém justificades les queixes que en altres colegues hem llegit contra una persona determinada, donchs que sense la tant manosejada ter-

quetat, resulta ser també un bunyol. Llástima gran que 'ls interessos gastats en aquesta reforma no s' hajan invertit en l' arregle de molts dels carrers de la vila, que son intransitables a peu y á caball.

—Nostres companys del «Centre Catalaista» D. Joseph Morató y Grau y D. Joseph Loperena y Romá, han guanyant un premi cada hñ en lo Certamen literari de Mauresa. Los felicitém corament.

—Sembla que ha arriuat finalment lo grupo de bronze, original del Sr. Parera, que déu ser col·locat en la plassa de Sant Agustí. Veyam si d' una vegada s' enlles-teix lo monument y 's fan desapareixer de la plassa los enredos que fá un any la tenen ocupada en sa part central.

—FESTES MAJORS DE LA COMARCA.—Die primer de Setembre, Calonge, Torrent, Vilamanisole. Die 2, La Escala, Anglès, St. Esteve de Bas, Vilovi. Die 8, Cadaqués, Castell d' Aro, La Junquera, Llaasá, Olot, Pont de Molins, Sant Joan de Palamós, Breda, Viladráu, Olives, Llers y Sant Celni.

Secció Literaria.

Una excursió á la Mare de Deu del Mont

(Continuació.)

Dinarem á ca 'n Felip y empenguerem la marca cap á Lladó. Los efectes de la tempestat eran desconsoladors; per tot arreu los blaidemoros ajeguts y molts de trencats; en totas las casas que batian no tingueren temps de salvar ni grá ni palla, los gabayons que 's trobavan encara pels camps, eran volcats ó ajocats ab moltas garbas per qui n' enllá; per terra brancas, esquinsadas. Al tocar quasi á Lladó vejérem una grossa olivera capolada pel llamp; la calor sofocant tornava ésser la mateixa, la montanya carregada: quedaria encara alguna isobara ab nova provisió d' aygua, ara ray que vinga; ja quasi arribém al punt.

Dit y fet; ab prou feyna tinguérem temps de ficarnos á Lladó quan un grós xarbascat nos obligá á refugiarnos en una casa hont trobárem N' Estanislao Vayreda, á ca 'n Pasqual.

La pubilla Donya Narcisa, casada ab D. Joaquim Ordís nos rebé ab gran amabilitat, invitantnos á reposar, mostrantnos tota llur casa payral hont se conservan encara prehuats records del temps antich. Retxas de ferro clássicas, marchs d' alcova de gust exquisit, calaixeras ab incrustacions de la millor época del barroquisme, caixas d' núvia elegants, plenas d' esculptura, un ast enorme de catorce palms de llargaria.

Mentre queya l' aygua á bots y á barrals, nos prepará Donya Narcisa un pisolabis excelent, capás de retornar un mort. Un deu resignarse á tals formalitats usadas en los grans casals de la Garrotxa; acomodarse á las costums de las casas payrals, que mentre no sian completament enderrocadas per las lleys del asquerós centralisme, serán la salvació de nostre poble.

Cap al tart partírem vers ca 'n Olivás, altre casal com un hospici, ab jardí botánich é iglesia pública.

Los fills del amo; N' Estanislao Vayreda, prou conegut en lo mon de la ciencia, son dos catalanistas que prometen; l' un te setze anys, l' altre catorze. Enamorats de tot lo que te sabor catalá, recorren la encontrada, estudiantho tot, exasperantse al trobar iglesias de pedra picada emblanquinadas, santuaris mitj runats, inscripcions mutiladas, restauracions mal fetas; comensan á comprendre las desbarrotas que 'ns han vingut de ponent, y s' entusiasman per tot lo de la patria. Los reforços que 'ns arriban de per tot arreu traurán dels racons las trenyinas que no haurém pogut escombrar nosaltres.

Dedicarem la matinada del dissapte á estudiar la colegiata de Santa Maria de Lladó y com per descriurer aquell temple 'm mancan documents y seria necessari un gros tomo, ho deixo per altres excursionistes, fent constar que l' edifici tal com avuy se trova, inclosa la Abadía adosada en un ángul de la iglesia, es dels que méns han sofert, perquè á Lladó hi ha familias que s' interessan per lo temple de Santa Maria y mereixen llobansas de tots los catalanistas. Ne traugerem diferentas fotografias.

Mossen Francisco Coll, nombrat ara fa poch, Rector de la colegiata nos rebé ab molta amabilitat y nos ensenyá las precositas que allá 's conservan.

A la tarde visitarem la parroquia de La Estela, poblet situat á una altura al Nord de Lladó, dominantse tot l' Empordá y gran part de nostres Pirineus. Allá existeix una campana de forma quasi cilíndrica sense cap inscripció; sembla feta á cops de martells. Es notabilissima per ésser primitiva. Ne dibuxarem un perfil al objecte de donarla á conèixer.

Lo senyor Rector Mossen Joan Vila nos obsequiá galantament; es un capellá pobre; fa quatre anys que no s' ha mort ningú en sa parroquia, més de tres que no hi ha hagut cap bateix; la assignació que cobra ja 's pot calcular, sort que s' enginya cultivant un hort que li dona quelcom per menjar.

Lo diumenge de bon matí va empéndrer la marca vers la Mare de Deu del Mont, mitj casal de ca n' Olivás. Durant las tres horas de pujada, reposarem una mica en la font de Falgás y en la roca russoladora. Es aquesta una

penya calcárea d' uns quaranta á cinquanta palms de llargaria per altre tant d' ample, situada á la vora del camí, llisa, ab una inclinació especial que no s' hi pot pujar de cap de las maneres. Alguns que portan espartenyas ho logran, arrencant la correguda d' un tros lluny, pero quasi tots al ésser més amunt del mitj, relliscan, s' ajupen y han de russolar fins al capdevall. Quasi tots los empordanesos que pujan al santuari del Mont, per la part de Lladó, proban de pujarhi. Los que no ho logran, voltan la roca pel costat de las genolleras del Pare Falgás y també hi ressólan, arribant al terme quasi tots de pernas en l' ayre. La ratlla ó pendent per hont se russóla es brunyida com un mirall.

Lo Pare Falgás, segons conta Mossen Cinto, es una tradició molt bonica. Cada dia era preguntat per la Verge del Mont si sabia algú que li volgués portar una campana.—¿Qué 'n faig del campanar, li deya, si no 'm serveix per res?

Lo bon frare, un dia que se 'n va cap á Gerona, y al passar davant la botiga d' un courer (devia ésser en las Ballesterías) vegé una grossa campanassa.

—¿Per qui l' heveu fosa aquesta esquella, li preguntá 'l frare al amo?

—Per vos si la mouen, li respongué 'l courer.

Lo reverent, sense gastar compliments, agarra la campana y ab una revolada se la carrega á la esquena, y ovirant en un racó de la botiga, una viga arreconada, la pren per ferla servir de bascoll y camas ajudeume, cap á la Mare de Deu del Mont.

Com devia ésser fill de ca 'n Falgás de Lladó, volgué pujar per dit costat, y ademés per saberhi bé las tasqueras; però al arribar en la roca russoladora, se decantá una mica y tingué que apoyar los genolls sobre la penya y fins la ma dreta, quedant sas genolleras tan ben impresas en la pedra, que los clots semblan motllos de genolls.

Pujá revent lo bon frare vers lo santuari, y al ésser un poch més amunt, uns batadors del casal Falgás se reyan d' ell dihentli: ¿no aneu prou carregat encare, Pare Falgás? ¿volén que us omplim de blat aqueixa esquella?

—Vinga respongué 'l frare, tot parant la campana, y de una en una n' hi vuydaren set quarteras.

Los doná las gracias y torná emprendre la marxa per las dresseras.

L' autor de la Atlántida termina la llegenda dihent:

Pujá 'l blat al graner del santuari, l' esquella al campanar:

—¡A ser gayre més alt, diu, l' arribarhi m' hauria fet suhar!

JOSEPH BERGA.

(S' acabarà.)

Professió de fé

Lo ser fill de Catalunya ho tinch pe 'l mes alt honor; catalá de nom y rassa, catalá de parla y cor.

Ma mare fou catalana, catalá mon pare n' es, catalans eran mos avis, y 'ls rebesavis molt més.

Ni una llevor forastera en nostra familia hi ha; de l' arrel fins á la copa tot l' arbre es ben catalá.

Ma esposa n' es catalana, catalans los meus fills son, y es per mi la nostra llengua la millor de tot lo mon.

Parli 'm mal de Catalunya qui vulga renyir ab mi; á tots los que l' aborreixen ¡odi á mort fins á mori!

Ab los ayres de ma terra ne tinch prou per respirar, y sols plauhen á ma vista nostres camps y nostra mar.

Lluny de tú, ma Catalunya ¡quina anyoransa que tinch! quan me 'n vaig ¡quina tristesa! ¡quina alegría quan vinch!

Quan en catalá no parlo, me sembla qu' he de mentir; tot lo que penso y que sento sols en catalá ho se dir.

No hi ha parlar com lo nostre, sobri, just, y dols, y olá; si fins hi ha un vell adagi que 'n dihem, «clá y catalá.»

¡Ay dels traydors que 't reneguin, Catalunya del meu cor! Que malament visqui y mori aquell que 't sigui traydor.

Lo qui rebutja ta parla, que 's torni mut al instant; que renegar de sa mare, ni 'ls monstres sisquera ho fan.

Veta 'l aquí, Catalunya, lo testament que faré; aquestas son las paraulas que al morir als fills diré:

«Doname per sepultura un reconet catalá, que enterrat lluny de ma terra mon eos no hi sabria está.

Y si, fills meus, algun dia, de ser catalans com som os sabés greu—¡Déu no ho vulga!— no os diguéu pas lo meu nom.

Esteu segurs que llavoras, mort y tot tremolaré, y desde 'l fons de ma tomba, per sempre os malehiré.»

Lo ser fill de Catalunya ho tinch pe 'l mes alt honor; catalá de nom y rassa, catalá de parla y cor.

JOSEPH MARTÍ FOLGUERA.

Secció Religiosa.

SANTS DE LA SETMANA.

Dissapte, 1.—S. Gil ab. y s. Llop b.
Diumenge, 2.—XVI. Ntra. Sra. de la Consolació ó de la Corretja. Ntra. Sra. de la Cinta, en Tortosa, s. Antolí m. y s. Esteve rey cf.—Surt la Cantucula.
Dilluns, 3.—S. Nonito b. y s. Simon Estilita.
Dimars, 4.—S. Castó mr., Stas. Cándia, Rosa de Vi-terbo y Rosalia, vgs.
Dimecres, 5.—S. Llorens Justiniá b. y sta. Obedulla v.
Dijous, 6.—S. Onesiforo mr., s. Fausto mr. y s. Vicens pbr. mr., patró de Besalú.
Quart creixent á 12 h. 50 m. matí, en Sagitari.—Bon temps.
Divendres, 7.—Sant Augustal b. y sta. Regina vg. y mr.—Visita general de presons.

QUARANTA HORES.

Avuy se troban en l' iglesia del Hospici. Demá comensarán en l' iglesia del Hospital.

Establiment tipogràfic del DIARIO DE GERONA. Pujada de Sant Feliu, núm. 8.

Secció Comercial

MERCATS Y FIRES

ESPECIES	MESURES	La Bisbal	Gerona	Olot	St. Coloma de Farnés	Banyoles	Cassá de la Selva	Figueras
		Die 24.	Die 25.	Die 27.	Die 27.	Die 29.	Die 29.	Die 30.
Blat	QUARTERA	14'00 Ptas	13'50 Ptas	13'00 Ptas	14'00 Ptas	13'00 Ptas	13'00 Ptas	13'00 Ptas.
Mastay	DE 80 LITRES	13'00 »	11'00 »	12'00 »	13'00 »	10'50 »	12'00 »	11'00 »
Ordi	»	8'00 »	8'00 »	08'00 »	8' »	8'00 »	08'00 »	6'50 »
Ségol	»	13 »	10'00 »	10'00 »	12'00 »	00 »	12'00 »	00'00 »
Civada	»	7'00 »	7'00 »	07'00 »	7'50 »	7'00 »	7'00 »	6'50 »
Bessas	»	12'00 »	13'00 »	13'00 »	15'00 »	14'00 »	14'00 »	11'50 »
Mill	»	12 »	12'00 »	12'00 »	13'00 »	12'00 »	12'00 »	11'00 »
Panis	»	11 »	11'00 »	11'50 »	14'00 »	11'00 »	10'00 »	10'50 »
Blat de moro	»	13'00 »	12'50 »	11'75 »	14'00 »	13'00 »	13'00 »	12'00 »
Fajol	»	»	00'00 »	10'00 »	11'00 »	11'00 »	00'00 »	00 »
Llobins	»	8'00 »	8'00 »	9'00 »	8'50 »	09'00 »	8'00 »	08 »
Fabas	»	12'00 »	12'00 »	12'00 »	12'00 »	12'00 »	12'50 »	10'75 »
Fabó	»	»	12'50 »	12'50 »	13'00 »	13'00 »	13'00 »	11'75 »
Fassols	»	»	22'00 »	19'00 »	27'00 »	00'00 »	18'00 »	00'00 »
Monjetas	»	28'00 »	24 »	18'00 »	25' »	00'00 »	26'00 »	00'00 »
Vellanas	Quart. 100 l.	»	»	00'00 »	28' »	»	»	»
Nous	»	»	»	10'00 »	»	»	00'00 »	»
Castanyas	»	»	»	00'00 »	»	»	»	»
Trumfes	41'60 l.	0 »	3'50 »	1 »	3'00 »	3'00 »	3'00 »	0'00 »
Ous	dotzena.	0'75 »	1'10 »	0'85 »	1'10 »	0'90 »	1'10 »	1'00 »

ESTABLIMENT TERÀPICH-SULFORÓS

dirigit per los Doctors

D. JOSEPH PUIGCARBÓ

D. AGUSTÍ BASSOLS Y PRIM.

Caspe, 7 (junt al Teatre de Novetats). Teléfono, 301
BARCELONA.

Aquest establiment, provehit de tots los avenços moderns, y també de perfeccionades calefacció y ventilació per medi del vapor, está destinat á:

Hidroterapia

Duxes comuns y sulfurosos de totes classes (anèmies, nervosis, gastralgies, reumatisme, neurastenia, etc.)

Balneoterapia

Banyos comuns, sulfurosos, medicinals.—Banyos russos.—Bany turch.

Neumoterapia

Ayre comprimit y rarefet, oxigeno, nítrógeno, atmosfères creosotades y altres.—(Bronquitis, catarros crònichs, tísis incipient, asma, etc.)

Sulfoterapia

Que consta de:

- Aygues sulfurosos pera beguda, semblants á les de la Puda, Archená, Betelú, Bagneres de Luchón, etc. (Herpes, enfermetats secretes, limfatisme, esorófula, etc.)
- Pulverisacions sulfurosos (Angina é irritacions herpètiques del canyó, faringitis, bronquitis, etc.)
- Baus ó inhalació (Bronquitis, asma, tós herpes, etc.)
- Vaporari ó inhalació difusa (Bronquitis, catarros crònichs, coqueluche, etc.)

Aquestes aygues—dites Aygues sulfurosos de Barcelona—se usen ab éxit crexent en los molts casos en quins está indicat lo tractament sulfurós. També se despatxan embotellades.

Massoterapia

local y general (girades, torçedures, fractures, reumatisme, etc.)

Electroterapia.

Consulta de malalties cròniques y nervioses, per lo Director DR. PUIGCARBÓ, de les 11 del matí á la 1 de tarde y de 5 á 7 de la tarde.

Consulta de malalties de l'aparat respiratori, per lo Director de la secció neumoteràpica, DR. BASSOLS Y PRIM, de 10 á 12 del matí y de 6 á 7 de la tarde.

LA NEOTAFIA

En aquest gran establiment s'hi troba á totes horas un assortit complet de baguls, folrats, de totes mides, des de l'infim pren de cinc pessetas en amunt. S'envian á domicili.
Dirigirse á **LA NEOTAFIA**, Cort-Real.—18.—GERONA.

OBRA NOVA

DELIBERACIONS DE LA

Primera Assamblea General de Delegats

DE LA

UNIÓ CATALANISTA

CELEBRADA Á MANRESA EN LO MES DE MARÇ 1892.

Aquesta obra, que conté la llista de Delegats de la Assamblea, discursos que en ells s'hi pronunciaren y llegiren, y las **Bases** definitivament aprobadas pera la **Constitució regional catalana**, se ven al preu de **dos pessetes** en la llibreria de Don Joseph Franquet, carrer de l'Argenteria, Gerona.

Máxim Fernandez

PERRUQUERDE S. M.

Aygua Minóxima vegetal pera tenyir lo cabell. No té rival en lo mon, perquè á més de sos efectes maravellosos, no taca ni perjudica la pell en lo més mínim.

Aquest assombrós y sorprendent específich, se ven en dita perruqueria,

24, RAMBLA DE LA LLIBERTAT, 24
GERONA

Grans rebaixas al engrós.

També s' troba en venda en dit establiment la

Tintura americana instantànea

Establiment de Don Pere Prunell

S'hi trobará un gran assortit de camisas, corbatas, colls y punys, sedas y llanas y demás articles de novetat pera vestits de senyora.

PREUS LIMITADISSIMS

Volts de la Rambla, cantonada al carrer de Besadó, 26, Gerona

JOAN GRIVÉ

Progrés (carrer Nou) 10, Gerona

Aparatos d' il·luminació per gas y petroli.

Serveys complets de cuyna. Cereria.

Instalacions de para-llamps, campanetas eléctricas y teléfonos, á preus limitadissims.

Curació de malalties de la boca.—Empastres, Orificacions.—Extraccions sense dolor. Dentadures artificials.

AUDOUARD-DENTISTA.

Ab títol de la Facultat de medicina de Madrid

Forsa, 1, primer
GERONA.

SUCURSAL JUNCOSA

Plasa de la Constitució, número 13
GERONA.

Casa especial en xocolates, cafés, sueres y thés.

OBRAS DE

Don Carles Bosch de la Trinxeria

Recorts d' un excursionista	4	Ptes.
Plá y montanya	3	»
L' hereu Noradell	3	»
De ma cullita.	2'50	»
Montalbá.	3	»
L' hereu Subirá.	3	»
Tardanías.	2'50	»

Acaba de publicarse

Lena. 4 »

Se venen totes en la llibreria de D. Joseph Franquet y Serra, carrer de la Argenteria, número 26.—GERONA.

ESTABLIMENT Y TALLER

DE

PAU CASSÀ

PINTOR Y EMPAPERADOR

Magnífichs mostruaris de papers pera decorar habitacions desde 25 céntims á 30 pessetas la pessa.

Cromos, motlluras, y transparents cuadros

Novetat, bon gust y economia

Gerona.—Baixada del Pont de pedra, 14

ESTABLIMENT

DE

Don Francisco Sabater

SOMBRERERIA

S'han rebut las últimas novetats per la próxima temporada; los preus sumament económicos.

CAMISERIA.—SASTRERIA PER NOYS.

Especialitat en trajos pera col·legials

3, Rambla d' Alvarez, 3

FILL DE FRANCISCO VILARDELL Y COMP. LA SALT

MOLÍ FARINER

SISTEMAS AUSTRO-HUNGAR Y DE MOLAS

Tant per l' un com per l' altre sistema 's fan las moltas á preus sumament módichs.

Depósit de baguls

SE VESTEIXEN Y VETLLAN MORTS

PREUS SUMAMENT MODICHS

LLEÓ SABADÍ.—23, Ballesterias, 23.—GERONA

SABATERIA

DE

JOSEPH M. VENTÓS

Calsat pera senyors, senyoras y nens.

Especialitat pera 'l que s'encarregui expressament.

LO GERONÉS

Setmanari porta-veu del «Centre Catalanista de Gerona y sa Comarca»

Redacció y Administració: Sabateria Vella, número 2, primer

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

		trimestre.
	pesseta	idem.
Gerona.	1	idem.
Fora.	1'25	
Extranger....	1'50	

Un número sol, 10 céntims.